

Európska
komisia

Smernica o environmentálnej zodpovednosti Ochrana prírodných zdrojov Európy

Europe Direct je služba, ktorá vám pomôže nájsť odpovede na otázky o Európskej únii.
Bezplatné tel. číslo(*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Niektorí operátori mobilných telefónnych sietí neumožňujú prístup
na čísla 00 800 alebo môžu tieto hovory spoplatňovať.

Viac informácií o Európskej únii je k dispozícii na internete (<http://europa.eu>).

Katalogizačné údaje sa uvádzajú na konci tejto publikácie.

Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2013

ISBN 978-92-79-31138-3

doi:10.2779/32947

© Európska únia, 2013

Reprodukcia je povolená iba s uvedením zdroja.

Printed in Italy

VYTLAČENÉ NA RECYKLOVANOM PAPIERI

Obal: © iStockphoto

**Smernica o environmentálnej zodpovednosti
Ochrana prírodných zdrojov Európy**

Obsah

Prehľad – Čo je smernica o environmentálnej zodpovednosti?	5
Ako sa vykonáva smernica o environmentálnej zodpovednosti a kto ju vykonáva?	5
Ako sa určuje zodpovednosť?	11
Existujú v rámci smernice o environmentálnej zodpovednosti výnimky a možnosti podávania námietok?	14
Čo je náprava a ako sa dosahuje?	14
Ako sa určuje rozsah a miera nápravy?	16
Aké sú náklady na nápravu a kto ich hradí?	18
Príklad použitia analýzy ekvivalencie zdrojov: škoda na rybách	18
Príklad použitia analýzy ekvivalencie biotopov: škoda na mokradi	20
Príklad použitia ekvivalencie hodnôt: znečistenie riek	22
Dôležité dátumy do budúcnosti	23
Na ďalšie čítanie	23

Prehľad – Čo je smernica o environmentálnej zodpovednosti?

Ochrana prírodných zdrojov Európy (chránených druhov a biotopov, vody a zeme) a ekosystémových služieb, ktoré tieto zdroje zabezpečujú, sa všeobecne považuje za dôležitý faktor fungovania zdravého hospodárstva a zdravej spoločnosti. Vzhľadom na nebyvalý tlak na životné prostredie, ku ktorému dochádzalo v uplynulých desaťročiach, vrátane veľkých strát biodiverzity, sa prioritou stalo poskytovanie stimulov a záruk, ktorých cieľom je zabrániť poškodzovaniu životného prostredia ľudskou činnosťou. Vnútroštátne režimy environmentálnej zodpovednosti v členských štátoch EÚ sa líšili z hľadiska rozsahu environmentálnych škôd, ktorých sa týkali, a požiadaviek na nápravu.

V roku 2004 Európska únia podnikla kroky na zavedenie jednotnejšieho režimu prevencie a odstraňovania environmentálnych škôd tým, že prijala smernicu 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd. Týmto právnym predpisom sa v EÚ vôbec prvýkrát zaviedol komplexný režim zodpovednosti za škody spôsobené na životnom prostredí, na základe zásady „znečisťovateľ platí“. Podľa smernice sú subjekty, ktoré spôsobili environmentálnu škodu, zodpovedné za jej odstránenie, čo predstavuje silný stimul na predchádzanie vzniku škôd. Smernicou sa okrem toho stanovuje, že subjekty, ktorých činnosť predstavuje bezprostredné ohrozenie životného prostredia (vymedzené ako dostatočná pravdepodobnosť, že v blízkej budúcnosti by mohlo dôjsť k environmentálnej škode), majú niesť zodpovednosť za prijatie preventívnych opatrení.

Smernica o environmentálnej zodpovednosti slúži ako opora právnych predpisov EÚ určených na zachovanie prírodných zdrojov a služieb, ktoré tieto zdroje zabezpečujú. Táto smernica v spojení so smernicou o biotopoch a smernicou o ochrane voľne žijúceho vtáctva zabezpečuje režim zodpovednosti, ktorý slúži na prevenciu a odstraňovanie škôd na biodiverzite prírody v celej Európe, predovšetkým pomocou siete 22 000 lokalít sústavy Natura 2000. Režim zodpovednosti sa týka všetkých vodných zdrojov v EÚ v zmysle rámcovej smernice o vode, ako aj každej kontaminácie zeme, ktorá predstavuje riziko poškodenia zdravia ľudí.

Členské štáty museli začať s vykonávaním smernice o environmentálnej zodpovednosti od 30. apríla 2007. Smernica sa plne vykonáva v celej EÚ od júla 2010 a mala priniesť vyššiu úroveň ochrany životného prostredia v celej Európe.

Ako sa vykonáva smernica o environmentálnej zodpovednosti a kto ju vykonáva?

Smernica stavia príslušné orgány do pozície strážcov životného prostredia. Ich povinnosťou je identifikovať zodpovedných znečisťovateľov a zabezpečiť, aby prevádzkovatelia, ktorí spôsobili bezprostrednú hrozbu vzniku environmentálnej škody alebo skutočnú škodu, podnikli alebo financovali potrebné preventívne alebo nápravné opatrenia. Spolupráca príslušných orgánov a prevádzkovateľov nie je z právneho hľadiska povinná, ale odporúča sa ako najlepší postup, aby lepšie chápali prevádzkové riziká, prijímali preventívne opatrenia potrebné na zabránenie vzniku environmentálnej škody a stanovili potrebné finančné záruky.

Príslušný orgán: Verejný orgán určený členským štátom na vykonávanie a presadzovanie smernice.

Prevádzkovateľ: fyzická alebo právnická, súkromná alebo verejná osoba, ktorá vykonáva alebo riadi pracovnú činnosť alebo (kde to ustanovujú vnútroštátne právne predpisy) osoba, na ktorú boli prevedené rozhodujúce ekonomické právomoci nad technickým fungovaním takejto činnosti, vrátane držiteľa povolenia alebo oprávnenia na takúto činnosť alebo osoby zaregistrovanej na takúto činnosť alebo oznamujúcej takúto činnosť.

Pracovná činnosť: akákoľvek hospodárska činnosť bez ohľadu na to, či má súkromnú alebo verejnú povahu a či je zisková alebo nezisková.

Ako ochranné opatrenie sa v smernici o environmentálnej zodpovednosti poskytuje mimovládny organizáciám a občanom právo oznamovať príslušnému orgánu akúkoľvek environmentálnu škodu (alebo bezprostrednú hrozbu jej vzniku) a vznášať námietky proti konaniu či nekonaniu príslušných orgánov s cieľom zaručiť, že tieto orgány konajú vo verejnom záujme prevencie a odstraňovania environmentálnych škôd. V celom procese vykonávania smernice o environmentálnej zodpovednosti zohrávajú prínosnú úlohu aj ďalšie strany vrátane poisťovateľov, právnikov, technických odborníkov (z oblasti ekológie a vedy, posudzovania rizika, techniky, nápravy škôd, hospodárstva a práva) (pozri obrázok č. 1).

Obrázok č. 1: Vykonávanie smernice o environmentálnej zodpovednosti

Dôjde k škode alebo k bezprostrednej hrozbe vzniku škody.

Prijatie okamžitých opatrení na zabránenie vzniku (ďalšej) škody.

Posúdenie environmentálnej škody.

Vypracovanie plánu nápravy.

Vykonávanie a monitorovanie nápravných opatrení a podávanie správ o nich.

Časom by prínos týchto strán pri spoločnom postupe mal viesť k všeobecnému poznaniu nákladov a prínosov takého spôsobu prevádzky, ktorý znižuje riziko pre životné prostredie, k stimulácii uplatňovania najlepších postupov v oblastiach (napríklad environmentálne bezpečné technológie a procesy) a k podpore rozvoja inovatívnych finančných nástrojov na pokrytie prípadných nákladov spojených s environmentálnou zodpovednosťou.

V tejto tabuľke sú zhrnuté subjekty, ktorých zodpovednosť je jasne stanovená v smernici o environmentálnej zodpovednosti, a ich úlohy.

Príslušný orgán

Verejný orgán vybraný členským štátom na vykonávanie a presadzovanie smernice.
Členský štát vykonávajúci a presadzujúci smernicu.

PRED NEHODOU (počas bežnej prevádzky)

- môže sa rozhodnúť, že prijme opatrenia, ktorými sa zníži riziko nehody, alebo bude motivovať prevádzkovateľov k prijatiu takých opatrení (ak už nie sú povinné, t. j. pre tzv. podniky alebo zariadenia Seveso), a
- podporuje finančné zabezpečenie alebo (ak je to povinné) vyžaduje finančné zabezpečenie.

KEĎ SA ZISTÍ BEZPROSTREDNÁ HROZBA (oznámi ju prevádzkovateľ, informuje o nej postihnutá osoba / mimovládna organizácia, alebo je priamo pozorovaná)

- podľa prvej a druhej zarážky v odseku „škoda“, a potom
- požiadava prevádzkovateľa, aby prijal preventívne opatrenia, ak to prevádzkovateľ ešte neurobil, a môže kedykoľvek požiadať prevádzkovateľa o informácie, o prijatie potrebných preventívnych opatrení, o dodržiavanie pokynov o potrebných preventívnych opatreniach, ktoré dostal, alebo
- sám prijať potrebné preventívne opatrenia, ak to neurobil prevádzkovateľ, alebo ak je prevádzkovateľ neznámy.

KEĎ SA ZISTÍ ENVIRONMENTÁLNA ŠKODA

- zistí, či škoda môže spadať do rozsahu pôsobnosti vnútroštátneho právneho predpisu, ktorým bola transponovaná smernica o environmentálnej zodpovednosti,
- ak áno, identifikuje zodpovedného prevádzkovateľa a určí príslušnú normu zodpovednosti (absolútnu zodpovednosť alebo zodpovednosť za zavinenie),
- požiadava prevádzkovateľa
  - o poskytnutie doplňujúcich informácií,
  - o prijatie požadovaných potrebných núdzových nápravných opatrení, t. j. praktických krokov na okamžitú kontrolu, zabránenie šíreniu, odstránenie alebo iné zvládnutie znečisťujúcich látok a/alebo iných škodlivých faktorov, a
  - o dodržiavanie pokynov o potrebných núdzových nápravných opatreniach,
- požiadava prevádzkovateľa, aby v spolupráci s ním prijal potrebné „skutočné“ nápravné opatrenia (primárne, doplnkové a kompenzačné opatrenia), identifikoval a posúdil možnosti nápravy, predovšetkým schválil akčný plán nápravy a aby vyzval zainteresované strany na predloženie stanovísk,
- zohľadní stanoviská prevádzkovateľov a zainteresovaných strán, prijme osobitné rozhodnutie, ktorým formálne schváli výber nápravy (pred prijatím rozhodnutia poskytne prevádzkovateľovi a zainteresovaným stranám možnosť vypočutia),
- oznámi rozhodnutie prevádzkovateľovi a informuje ho o dostupných zákonných opravných prostriedkoch,
- v spolupráci s prevádzkovateľmi zabezpečí prijatie príslušných primárnych, doplnkových a kompenzačných nápravných opatrení,

Prevádzkovateľ

Fyzická alebo právnická, súkromná alebo verejná osoba, ktorá vykonáva alebo riadi pracovnú činnosť alebo (kde to ustanovujú vnútroštátne právne predpisy) osoba, na ktorú boli prevedené rozhodujúce ekonomické právomoci nad technickým fungovaním takejto činnosti, vrátane držiteľa povolenia alebo oprávnenia na takúto činnosť alebo osoby zaregistrovanej na takúto činnosť alebo oznamujúcej takúto činnosť.

- v prípade, že do tohto procesu vstúpi príslušný orgán a vykonáva nápravné opatrenia (ak ich nevykoná prevádzkovateľ, ak sa nedá identifikovať alebo má oprávnenú námietku), uplatní si voči prevádzkovateľovi nárok na úhradu nákladov na nápravu, posudzovanie, administratívnych a ďalších príslušných nákladov (v prípade zodpovednosti viacerých strán náklady rozdelí) a kontroluje podobu, kapacitu a uplatňovanie nástroja finančného zabezpečenia (ak je povinný).

VŠEOBECNÉ VYKONÁVANIE SMERNICE

- podieľa sa na príprave správy členského štátu o skúsenostiach získaných pri uplatňovaní smernice o environmentálnej zodpovednosti najneskôr do 30. apríla 2013 a
- môže sa rozhodnúť, či zriadi vnútroštátny systém podávania správ a databázu prípadov smernice o environmentálnej zodpovednosti, alebo sa na týchto systémoch bude podieľať.

PRED NEHODOU (počas bežnej prevádzky)

- musí prijať všetky opatrenia v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi v oblasti životného prostredia a povoleniami na vykonávanie činnosti, vrátane (ale nie výlučne) opatrení na zníženie environmentálnych rizík,
- môže sa rozhodnúť, že prijme opatrenia na ďalšie zníženie rizika vzniku akejkoľvek environmentálnej škody a
- môže sa rozhodnúť, že vytvorí finančné zabezpečenie, alebo ho vytvorí (ak je to povinné) v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi.

KEĎ SA ZISTÍ BEZPROSTREDNÁ HROZBA ALEBO ENVIRONMENTÁLNA ŠKODA

- v prípade bezprostredného ohrozenia, a ak je to potrebné, ale v každom prípade, ak sa hrozba nedá odvrátiť, podnikne okamžité kroky na zabránenie škodám;
- okamžite oznámi príslušnému orgánu všetky dôležité okolnosti situácie,
- dodržiava všetky pokyny príslušného orgánu na predchádzanie škodám,
- v prípade škody: podnikne všetky možné kroky na okamžité zabránenie šíreniu, na kontrolu, odstránenie alebo iné zvládnutie príslušných znečisťujúcich látok a/alebo iných škodlivých faktorov a
- na požiadanie poskytne doplňujúce informácie a dodržiava všetky súvisiace pokyny príslušného orgánu o núdzových nápravných opatreniach,
- určí prípadné nápravné opatrenia a spolupracuje s príslušným orgánom pri výbere vhodných nápravných alebo preventívnych opatrení (plán nápravy),
- má právo byť vypočutý predtým, než príslušný orgán rozhodne o akomkoľvek nápravnom opatrení,
- podnikne všetky kroky na prijatie (alebo financovanie) primárnych, doplnkových a kompenzačných environmentálnych opatrení na základe akčného plánu nápravy a/alebo podľa pokynov príslušného orgánu s cieľom vrátiť poškodené prírodné zdroje do základného stavu a zohľadniť všetky dočasné škody (straty), kým sa životné prostredie nezregeneruje,
- znáša príslušné náklady podľa požiadaviek smernice o environmentálnej zodpovednosti.

Poskytovatelia finančného zabezpečenia

(napríklad spoločnosti poskytujúce poistenie/zaistenie, banky)

PRED NEHODOU (počas bežnej prevádzky) (nie je to povinnosť podľa smernice o environmentálnej zodpovednosti, ale je to možná úloha)

- reagujú na požiadavky primeraného finančného zabezpečenia,
- vykonávajú posudzovanie potenciálnych rizík,
- vypracovávajú vhodné udržateľné nástroje finančného zabezpečenia v súlade s príslušnými zásadami (napríklad zásadami poistenia) a
- účtujú si poplatky primerané riziku, napríklad podľa danej priemyselnej činnosti, rozsahu finančného zabezpečenia, stanovených obmedzení.

KEĎ SA ZISTÍ BEZPROSTREDNÁ HROZBA ALEBO ENVIRONMENTÁLNA ŠKODA (nie je to povinnosť podľa smernice o environmentálnej zodpovednosti, ale je to možná úloha), poskytovatelia finančného zabezpečenia prispejú k

- posudzovaniu environmentálnej škody,
- stanoveniu najefektívnejšieho a najúčinnnejšieho nápravného opatrenia,
- uhradeniu nákladov a
- riadeniu nápravy environmentálnej škody v úzkej spolupráci s príslušným orgánom a prevádzkovateľom.

Odborníci

z oblasti ekológie, iných vied, posudzovania rizika, techniky, navrhovania a realizácie nápravy škôd, ekonómie, práva a ďalší, ktorí by mohli byť nápomocní pri vykonávaní smernice o environmentálnej zodpovednosti.

PRED NEHODOU (počas bežnej prevádzky) (nie je to povinnosť podľa smernice o environmentálnej zodpovednosti, ale je to možná úloha)

- poskytujú technické údaje dôležité pre opatrenia na zníženie rizika bezprostrednej hrozby vzniku škody.

KEĎ SA ZISTÍ BEZPROSTREDNÁ HROZBA ALEBO ENVIRONMENTÁLNA ŠKODA (nie je to povinnosť podľa smernice o environmentálnej zodpovednosti, ale je to možná úloha)

- poskytujú poradenstvo v súvislosti s právnymi, ekonomickými a všetkými technickými aspektmi environmentálnej škody a jej nápravy,
- posudzujú, preskúmajú a kontrolujú (hroziacu alebo skutočnú) škodu a výber možností jej nápravy, navrhovanie a realizáciu tejto nápravy,
- poskytujú pomoc v súvisiacich otázkach regulácie a zodpovednosti, podávania správ a dôsledkov pre budúci prístup k riadeniu.

Každá zainteresovaná strana

Každá fyzická alebo právnická osoba (vrátane mimovládnych organizácií), ktorá je postihnutá alebo by mohla byť postihnutá environmentálnou škodou, alebo má iný primeraný záujem, alebo ktorej práva boli poškodené, ako je vymedzené podľa vnútroštátnych právnych predpisov.

KEĎ SA ZISTÍ BEZPROSTREDNÁ HROZBA ALEBO ENVIRONMENTÁLNA ŠKODA (nie je to povinnosť, ale právo)

- môže podať správu o bezprostrednej hrozbe alebo environmentálnej škode, podloženú primeranými pozorovaniami, pričom musí poskytnúť príslušné informácie a údaje, ktoré podporia pozorovania predložené príslušnému orgánu,
- má právo požiadať príslušný orgán o prijatie nápravného opatrenia,
- má právo dostať rozhodnutie príslušného orgánu, ktoré musí obsahovať informácie o opravných prostriedkoch podľa platných právnych predpisov a
- má právo odvolať sa proti rozhodnutiu príslušného orgánu pred súdom alebo iným nezávislým a nestranným verejným orgánom.

Smernica vymedzuje environmentálnu škodu ako škodu na chránených druhoch a biotopoch, škodu na povrchových a podzemných vodách a škodu na zemi. Prevádzkovateľ je zodpovedný za nápravu škody, ak sa táto škoda považuje za významnú a ak sa dá určiť príčinná súvislosť medzi činnosťou prevádzkovateľa a spôsobenou škodou. Povinnosť prevencie stanovená v smernici sa aktivuje, vždy keď nastane bezprostredná hrozba vzniku škody (ktorá je vymedzená ako dostatočná pravdepodobnosť, že v blízkej budúcnosti by mohlo dôjsť k environmentálnej škode).

Podľa smernice o environmentálnej zodpovednosti sa zodpovednosť vyvodzuje iba v prípade, že vyšetrenú environmentálnu škodu spôsobila činnosť prevádzkovateľa. Kým preukázanie zodpovednosti jedného prevádzkovateľa, ktorý spôsobil jednoznačnú nehodu vedúcu k znečisteniu z bodového zdroja, môže byť jednoduchšie, smernica sa uplatňuje aj na škodu spôsobenú znečistením, ktoré je rozsiahle a plošné, pokiaľ sa dá určiť príčinná súvislosť. Smernica sa uplatňuje aj na prípady viacerých prevádzkovateľov, ktorí sa spoločne podieľali na jednej nehode, alebo na prípady neodstrániteľnej environmentálnej škody (pozri ďalej Raffinerie Méditerranée (ERG) SpA/Ministero dello Sviluppo economico, Súdny dvor, 9. marca 2010, vec C-378/08, bod 58). V rámci vnútroštátnych právnych predpisov môžu byť v prípadoch zodpovednosti viacerých strán stanovené osobitné pravidlá rozdelenia nákladov.

V konečnom dôsledku závažnosť škody určuje v každom prípade príslušný orgán. Vo všeobecnosti sa závažnosť environmentálnej škody do značnej miery určuje na základe veľkosti a dĺžky trvania škody. Dôležitými činiteľmi sú aj perspektívy prirodzenej regenerácie, merateľnosť škody a zásada primeranosti.

V prílohe I k smernici o environmentálnej zodpovednosti sú uvedené faktory, ktoré je potrebné zohľadňovať pri posudzovaní škody. Napríklad, environmentálna škoda, ktorá má preukázateľný účinok na zdravie ľudí, sa považuje za závažnú. Na druhej strane, pri chránených biotopoch a druhoch sa škody nepovažujú za závažné v týchto situáciách:

- škoda je menšia ako bežné priemerné (prírodné) zmeny daných druhov alebo biotopov, alebo
- škoda vyplýva z prírodných zmien postihnutých zdrojov alebo z bežného riadenia zdrojov, ako je uvedené v záznamoch alebo dokumentoch biotopu, v ktorých sú stanovené ciele, alebo ktoré predtým vykonávali vlastníci alebo prevádzkovatelia, alebo
- je známe, že zo vzniknutej škody sa druhy a biotopy zregenerujú v krátkom čase a bez zásahu do základných podmienok, alebo ide o stav, ktorý vedie výlučne na základe dynamiky daného druhu alebo biotopu k podmienkam, ktoré sa považujú za rovnocenné alebo lepšie ako základné podmienky.

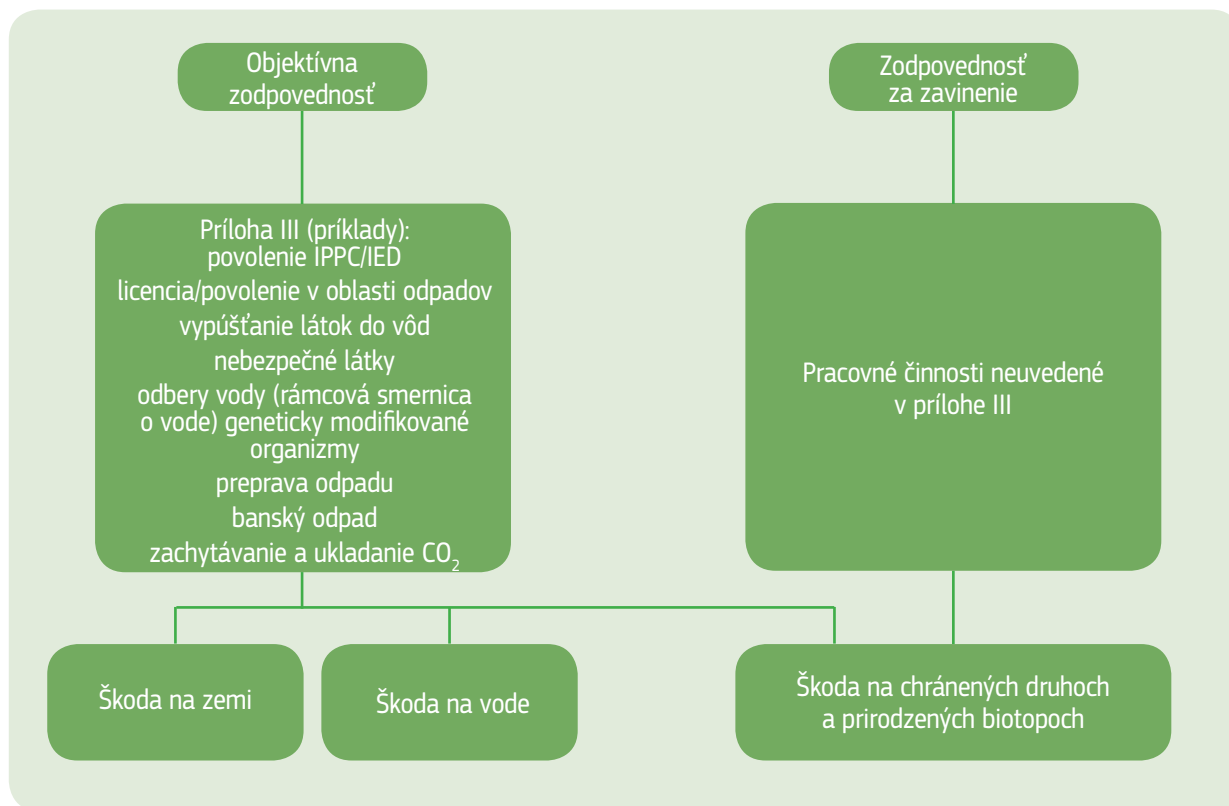
Ako sa určuje zodpovednosť?

V smernici sa rozlišujú dva druhy prevádzkovateľov: prevádzkovatelia, ktorí sa podieľajú na nebezpečných pracovných činnostiach, ako sú uvedené v prílohe III k smernici o environmentálnej zodpovednosti, a prevádzkovatelia, ktorí sa podieľajú na všetkých ostatných pracovných činnostiach. Pre každú z týchto skupín platí iná norma zodpovednosti (pozri obrázok č. 2).

V prípade prevádzkovateľov, ktorí sa podieľajú na činnostiach uvedených v prílohe III, sa uplatňuje systém absolútnej zodpovednosti. To znamená, že na to, aby bol prevádzkovateľ považovaný za zodpovedného za škodu na zemi, vode a chránených biotopoch a druhoch, nie je potrebné preukázať zavinenie.

V prípade prevádzkovateľov, ktorí sa nepodieľajú na činnostiach uvedených v prílohe III, sa uplatňuje systém zodpovednosti za zavinenie. Prevádzkovateľ môže byť považovaný za zodpovedného len vtedy, ak sa mu preukáže zavinenie alebo nedbalosť. Títo prevádzkovatelia navyše môžu niesť zodpovednosť iba za škody na chránených druhoch a prirodzených biotopoch.

Obrázok č. 2: Druhy environmentálnej zodpovednosti a škoda

Škoda na chránených druhoch a prirodzených biotopoch znamená

akúkoľvek škodu, ktorá má závažné nepriaznivé účinky na dosahovanie alebo udržanie priaznivého stavu ochrany takýchto biotopov alebo druhov. Závažnosť takýchto účinkov sa má zhodnotiť odkazom na základný stav s prihliadnutím na kritériá uvedené v prílohe I, s výnimkou už skôr zistených nepriaznivých účinkov povolených podľa právnych predpisov o ochrane prírody.

Škoda na vode znamená

akúkoľvek škodu, ktorá má závažné nepriaznivé účinky na ekologický, chemický a/alebo kvantitatívny stav a/alebo ekologický potenciál príslušných vôd v zmysle rámcovej smernice o vode (2000/60/ES), s výnimkou nepriaznivých účinkov, na ktoré sa vzťahuje článok 4 ods. 7 uvedenej smernice.

Škoda na zemi znamená

akúkoľvek kontamináciu zeme, ktorá predstavuje závažné riziko nepriaznivých účinkov na zdravie ľudí následkom priameho alebo nepriameho zavedenia látok, prípravkov, organizmov alebo mikroorganizmov.

Niekoľko príkladov nehôd, ktoré môžu spôsobiť škodu na zdrojoch, pre ktoré platí smernica o environmentálnej zodpovednosti.

Typy nehôd, ktoré môžu spôsobiť škodu na:

biotopoch a druhoch	vode	zemi
<ul style="list-style-type: none"> • priame odstránenie alebo zničenie chránených biotopov a druhov; • fyzické poškodenie, únik chemickej látky, uvoľnenie chemickej látky alebo podobné znečistenie alebo závažné narušenie (vrátane hluku a vibrácií); • mikrobiálne znečistenie chránených biotopov a druhov, napríklad nesprávnymi postupmi v poľnohospodárstve; • úmyselné lovenie a zabíjanie chránených druhov (napríklad pri nezákonnom love vtákov).	<ul style="list-style-type: none"> • odber vody, ktorý spôsobuje zmenu stavu jej množstva; • vypúšťanie chemických látok zo zásobníkov v priemyselnom areáli z automobilovej alebo vlakovej cisterny (napríklad v dôsledku nehody); • vzdúvanie hladiny vody spôsobujúce závažné zmeny v ekologickom potenciáli vody; • vyliatie chemickej látky, benzínu alebo odpadu z podzemných alebo nadzemných zásobníkov, manipulačných a prepravných zariadení, ktorého dôsledkom je vznik škody na podzemnej a povrchovej vode (chemický stav).	<ul style="list-style-type: none"> • zlyhanie systému čistenia dymu zo spaľovne odpadu, ktorého dôsledkom je znečistenie povrchu pôdy v neďalekej obytnej oblasti ťažkými kovmi; • uvoľnenie chemických látok zo skladových, manipulačných a výrobných priestorov v dôsledku nehody a prienik plynov do vnútorného prostredia a/alebo preniknutie chemických látok do pôdy a podzemnej vody; • úmyselné nepovolené ukladanie odpadu na zem alebo do zeme, ktorého dôsledkom je vznik plynov (nebezpečných chemických látok) a ich prenikanie do neďalekých obytných objektov; • likvidácia závodu, ktorej dôsledkom je náhodné uvoľnenie nebezpečných látok do pôdy a podzemných vôd.

Objektívna zodpovednosť existuje v týchto prípadoch...

- Pre činnosti uvedené v prílohe III k smernici o environmentálnej zodpovednosti vrátane činností a/alebo únikov, ktorých sa týkajú tieto smernice (podrobnejší zoznam a znenie sa nachádza v prílohe III):
- prevádzka zariadení podľa smernice 96/61/ES o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia, kodifikovanej v smernici 2008/1/ES, ktorú nahradila smernica 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách,
- činnosti nakladania s odpadom podľa rámcovej smernice 75/442/EHS o odpadoch, kodifikovanej v smernici 2006/12/ES a prepracovanej smernicou 2008/98/ES, smernice 91/689/EHS o nebezpečnom odpade, kodifikovanej v smernici 2006/12/ES a prepracovanej smernicou 2008/98/ES, smernice 1999/31/ES o skládkach odpadov, smernice 2000/76/ES o spaľovaní odpadov, začlenenej do smernice 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách. Rámcová smernica o odpade alebo smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/98/ES z 19. novembra 2008 o odpade a o zrušení určitých smerníc. Touto smernicou bola prepracovaná smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/12/ES z 5. apríla 2006 o odpadoch (kodifikovaná verzia smernice 75/442/EHS v znení zmien), smernica 91/689/EHS o nebezpečnom odpade a smernica 75/439/EHS o zneškodňovaní odpadových olejov. Táto smernica poskytuje všeobecný rámec požiadaviek na nakladanie s odpadom a stanovuje základné vymedzenia pojmov pre nakladanie s odpadom v EÚ,
- každé vypúšťanie odpadových vôd do vnútrozemských povrchových vôd podľa smernice 76/464/EHS o nebezpečných látkach, kodifikovanej do smernice 2006/11/ES,
- každé vypúšťanie látok do podzemných vôd podľa smernice 80/68/EHS o ochrane podzemných vôd pred znečistením niektorými nebezpečnými látkami, ktorú nahradila smernica 2006/118/ES,
- vypúšťanie alebo injektáž znečisťujúcich látok do povrchových alebo podzemných vôd podľa rámcovej smernice 2000/60/ES o vode,
- odber vody a vzdúvanie vody, ktoré podliehajú predchádzajúcemu povoleniu podľa rámcovej smernice 2000/60/ES o vode,
- výroba, použitie, uskladnenie, spracovanie, plnenie, uvoľňovanie do životného prostredia a miestna preprava nebezpečných látok, prípravkov a výrobkov v zmysle smernice 67/548/EHS o nebezpečných látkach, ktorú nahradilo nariadenie (ES) č. 1272/2008 o klasifikácii, označovaní a balení látok a zmesí, smernice 1999/45/ES o nebezpečných prípravkoch, smernice 91/414/EHS o prípravkoch na ochranu rastlín, smernice 98/8/ES o biocídnych výrobkoch, ktorú nahradilo nariadenie o biocídnych výrobkoch (EÚ) č. 528/2012,
- preprava nebezpečného tovaru alebo znečisťujúceho tovaru cestnou dopravou, železničnou dopravou, vnútrozemskou vodnou dopravou, námornou dopravou alebo leteckou dopravou v zmysle smernice 94/55/ES o preprave nebezpečného tovaru cestnou dopravou, ktorú nahradila smernica 2008/68/ES, smernice 96/49/ES o preprave nebezpečného tovaru železničnou dopravou a smernice 93/75/EC o preprave nebezpečného tovaru lodnou dopravou, ktorú nahradila smernica 2002/59/ES,
- akékoľvek použitie geneticky modifikovaných mikroorganizmov v uzavretých priestoroch vrátane prepravy, ich zámerné uvoľnenie do životného prostredia a uvádzanie na trh podľa smerníc o geneticky modifikovaných mikroorganizmoch 90/219/EHS a 2001/18/ES,
- cezhraničný pohyb zásielok odpadov v rámci EÚ, do EÚ alebo z EÚ (nariadenie Rady č. 259/93, ktoré nahradilo nariadenie (ES) č. 1013/2006),
- smernica 2006/21/ES o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu,
- prevádzka úložísk podľa smernice 2009/31/ES o geologickom ukladaní oxidu uhličitého,
- pri vnútroštátnom vykonávaní v členských štátoch môže byť do režimu absolútnej zodpovednosti zaradená väčšia skupina činností.

Zodpovednosť za zavinenie existuje v týchto prípadoch...

Pre všetky ostatné pracovné činnosti, ktoré nie sú uvedené v prílohe III

Existujú v rámci smernice o environmentálnej zodpovednosti výnimky a možnosti podávania námietok?

Smernica o environmentálnej zodpovednosti sa nevzťahuje na škody spôsobené emisiou, udalosťou alebo nehodou, ku ktorej došlo pred 30. aprílom 2007, na škody spôsobené činnosťou ukončenou pred uvedeným dátumom, ani na škody spôsobené emisiami, udalosťami alebo nehodami, ku ktorým došlo pred viac ako 30 rokmi.

Smernica o environmentálnej zodpovednosti sa nevzťahuje na prípady škody alebo bezprostrednej hrozby vzniku škody, ktorej príčinou je (pozri článok 4 smernice):

- ozbrojený konflikt, vojnový stav, občianska vojna alebo povstanie,
- prírodný jav výnimočnej, neovplyvniteľnej a neodvratnej povahy,
- činnosti, ktorých hlavným účelom je slúžiť národnej obrane alebo medzinárodnej bezpečnosti, alebo chrániť pred živelnými pohromami,
- činnosti, na ktoré sa vzťahujú niektoré medzinárodné dohovory týkajúce sa škôd vzniknutých v dôsledku znečistenia ropnými látkami na mori, pri preprave nebezpečných látok a nebezpečného tovaru po mori, železniciach alebo cestách, jadrových škôd, ako aj činnosti, na ktoré sa vzťahuje Zmluva o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu, alebo
- činnosť v prípade znečistenia plošného charakteru, ak sa nedá určiť príčinná súvislosť medzi danou činnosťou a spôsobenou škodou.

Prevádzkovateľ sa okrem toho nepovažuje za finančne zodpovedného, ak preukáže, že škody spôsobila tretia strana (za predpokladu, že boli realizované príslušné bezpečnostné opatrenia), alebo ak preukáže, že škoda vznikla v dôsledku dodržania príkazu alebo pokynu verejného orgánu.

Smernicou sa umožňuje aj podávanie námietok (podľa uváženia členských štátov), prostredníctvom ktorých sa môžu určité prípady vyňať z finančnej zodpovednosti. Prevádzkovatelia, ktorí preukázali, že sa nedopustili chyby ani nedbalosti, nemusia znášať náklady nápravných opatrení, ak je spôsobená environmentálna škoda dôsledkom emisií alebo udalostí, ktoré:

- výslovne povolil regulačný orgán (ochrana na základe povolenia), ak prevádzkovateľ konal plne v súlade s podmienkami povolenia, alebo
- sa nepovažovali za možnú príčinu vzniku environmentálnej škody na základe stavu vedecko-technických poznatkov v čase, keď došlo k úniku emisií alebo keď bola činnosť vykonávaná (ochrana na základe aktuálneho stavu vývoja).

Čo je náprava a ako sa dosahuje?

Celkovým cieľom smernice je úplná náprava poškodených prírodných zdrojov a ich služieb a uvedenie do základného stavu, ktorý by existoval, keby nebola vznikla žiadna škoda. Ak bola poškodená napríklad mokraď, úplnú nápravu by predstavovalo obnovenie všetkých biotopov a druhov pôvodnej mokrade, ich počtu alebo populácií a „služieb“ mokrade, ktoré ako „zdroj“ poskytovala verejnosti alebo iným prírodným zdrojom (napríklad rekreácia, filtrácia vody, poskytovanie potravy, vizuálne príjemné prostredie, ochrana pred búrkami atď.) alebo ako hosťiteľský biotop pre mokradňové vtáky a iné druhy.

Základný stav možno určiť pomocou existujúcich údajov o zdroji a poškodenej lokalite, údajov z podobných lokalít, o ktorých môžu existovať potrebné údaje, alebo ktoré sa dajú pozorovať po nehode (referenčné lokality), alebo sa údaje vytvoria modelovaním zdrojov a služieb.

Existujú tri druhy nápravných opatrení: primárne, kompenzačné a doplnkové.

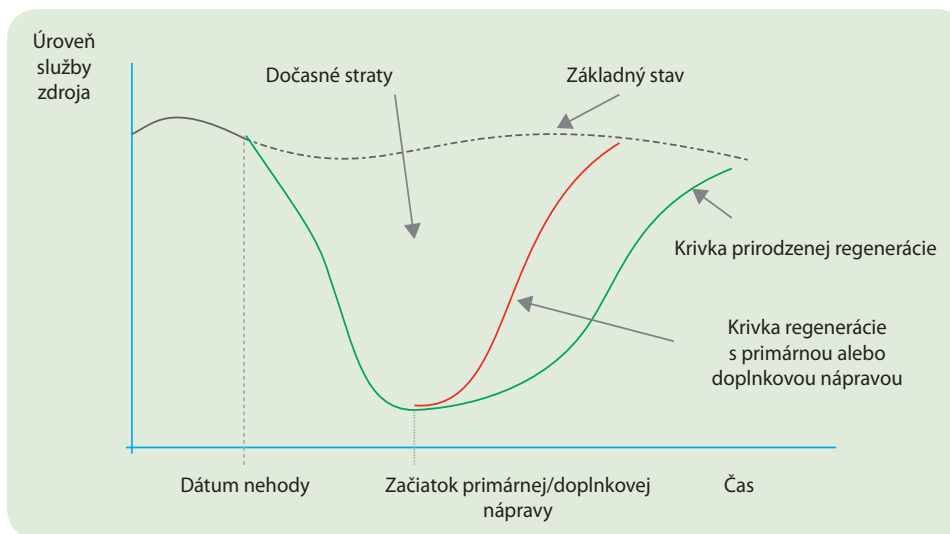
Primárna náprava je akékoľvek nápravné opatrenie, ktoré sa vykoná v postihnutej lokalite a vráti poškodené prírodné zdroje a/alebo zhoršené služby do základného stavu. Primárna náprava na mieste je uprednostňovaná a koncepcie najpriamejšia postup nápravy, ale nemusí byť vždy možná a uskutočniteľná.

Ak primárna náprava nevedie k úplnému návratu poškodenej lokality do základného stavu, požaduje sa v smernici o environmentálnej zodpovednosti prijatie doplnkových nápravných opatrení v inej lokalite a/alebo pre iné druhy, ktoré môžu byť rovnaké alebo dostatočne podobné ako poškodená lokalita/poškodené druhy, čím sa zabezpečí dosiahnutie podobnej úrovne prírodných zdrojov alebo služieb v oboch lokalitách.

V smernici sa tiež pripúšťa, že úplná náprava si vyžaduje dlhší čas, a preto sa požaduje náhrada za dočasné straty, inými slovami, za zrieknutie sa environmentálnych zdrojov alebo služieb počas obdobia regenerácie (pozri obrázok č. 3). Takáto náhrada sa nazýva kompenzačná náprava a môže sa takisto realizovať v inej lokalite zlepšením stavu poškodených druhov alebo iných dostatočne podobných druhov. Alternatívne sa môže kompenzačná náprava realizovať vykonaním primárnej nápravy, ktorej prínos pôjde nad rámec základného stavu v postihnutej lokalite (časť presahujúca rámec sa považuje za príspevok kompenzačnej nápravy).

Pri poškodení zeme je podľa smernice o environmentálnej zodpovednosti minimálnou požiadavkou primárna náprava v takom rozsahu, aby sa príslušné znečisťujúce látky odstránili, kontrolovali, zabránilo sa ich šíreniu alebo sa znížilo ich množstvo tak, aby už nepredstavovali závažné riziko nepriaznivého účinku na zdravie ľudí (nevyžaduje sa žiadna doplnková ani kompenzačná náprava).

Obrázok č. 3: Znárodňuje základný stav, počiatočnú škodu, dočasnú stratu a nápravne opatrenia

Ako sa určuje rozsah a miera nápravy?

Pri určovaní druhu kompenzačnej a doplnkovej nápravy a jej rozsahu sa vyžaduje vykonanie analýzy ekvivalencie. Jednoducho povedané, analýza ekvivalencie ukazuje, ktoré zdroje a služby sa môžu považovať za dostatočne podobné poškodeným zdrojom a službám, a vyčísluje rozsah nápravy, ktorá sa má vykonať (príspevok) tak, aby sa rovnal strate, ktorá vznikla v dôsledku škody (dlh). V závislosti od jednotiek, ktoré sa použijú na vyčíslenie takýchto dlhov a príspevkov, sa v smernici o environmentálnej zodpovednosti odporúčajú tieto metódy posudzovania ekvivalencie (pozri prílohu II smernice):

- analýza ekvivalencie zdrojov, kde sa dlhy a príspevky dajú vyjadriť ako jednotky zdroja (ako napríklad počty rýb alebo vtákov, prípadne litre podzemnej vody),
- analýza ekvivalencie služieb alebo analýza ekvivalencie biotopov, kde sa dlhy a príspevky dajú vyjadriť z hľadiska podobnosti biotopov (ako napríklad územie mokradí a aká časť jeho služieb (v %) sa stratila alebo získala).

V prípadoch, keď tieto analýzy nie je možné vykonať (z dôvodu, že sú technicky neuskutočiteľné, nevhodné alebo príliš nákladné), sa na odhadnutie hodnoty stratených prírodných zdrojov a/alebo služieb a hodnoty prínosov nápravy môže zvoliť peňažná miera a tieto metódy:

- ekvivalencia hodnôt a ekvivalencia hodnoty a nákladov: kde sa dlhy a príspevky vyjadrujú v peniazoch (hodnoty).
- Ak sa dá odhadnúť peňažná hodnota škody, ale nedá sa odhadnúť peňažná hodnota prínosov nápravy, je možné stanoviť účet (náklady) nápravy rovný hodnote škody (ekvivalencia hodnoty a nákladov). Z použitia peňazí ako miery nevyplýva nutnosť finančnej náhrady. Zásadou smernice o environmentálnej zodpovednosti zostáva, že poškodené zdroje a služby by sa mali napraviť.

Metódy ekvivalencie sú vypracované tak, aby zohľadňovali chemický, fyzikálny, biologický a v prípade potreby sociálny a hospodársky charakter škody a možnosti nápravy. Možnosti nápravy sa hodnotia na základe kritérií, ako je účinok danej možnosti, náklady na jej realizáciu a pravdepodobnosť úspechu. Vo všeobecnosti bude analýza ekvivalencie pozostávať z piatich základných krokov (pre všetky druhy analýzy), ktoré sa líšia iba v druhu použitých jednotiek:

- Predbežné hodnotenie: zahŕňa identifikáciu dostupných údajov, možnosti nápravy, primeraný rozsah analýzy a posudzovania.
- Určenie a vyčíslenie škody (dlhu): zahŕňa určenie príčin vzniku škody, voľba miery (mier) pre posudzovanie škody vrátane dočasných strát, určenie a vyčíslenie základného stavu, zistenie, akým škodám bol prírodný zdroj vystavený, charakteristiky poškodených zdrojov a služieb, stanovenie prínosov primárnej nápravy.
- Určenie a vyčíslenie ziskov z nápravy (príspevku): zahŕňa identifikáciu možností nápravy, voľbu najvhodnejších a najuskutočiteľnejších možností na základe kritérií uvedených v prílohe II k smernici o environmentálnej zodpovednosti, odhad prínosov nápravy s použitím rovnakých mier ako v kroku 2.
- Určenie rozsahu nápravných opatrení: zahŕňa stanovenie celkovej výšky nápravy, odhad nákladov nápravy.
- Monitorovanie a podávanie správ: zahŕňa prípravu plánu nápravy (úlohy, návrhy, ciele) a monitorovanie jeho realizácie.

V každom kroku analýzy je potrebné preskúmať základné zdroje neistoty, predpoklady opatrení na ich odstránenie a citlivosť daného kroku.

Zainteresovaní čitatelia nájdu podrobnejšie informácie o každom kroku v študijnom materiáli k smernici o environmentálnej zodpovednosti (odkaz na konci tejto brožúry).

Po vykonaní analýzy ekvivalencie a po voľbe a určení rozsahu nápravných projektov sa vypracuje plán nápravy, ktorý obsahuje ciele projektu, podrobnosti realizácie, technické plány a návrhy a biologické plány a návrhy. Plán nápravy obsahuje aj postupy a časové rozvrhy monitorovania regenerácie zdrojov a služieb po realizácii projektu a tiež hodnotenia úspechu projektu.

Príklady postupov, ako vykonať analýzu ekvivalencie, nájdete na konci tejto brožúry.

LIFE06 NAT/BE/000087

Pred obnovou vlhkých dunových previsov: odstraňovanie krovín a stromov a otváranie dunových jazierok.

LIFE06 NAT/BE/000087 (po)

Aké sú náklady na nápravu a kto ich hradí?

V prípade, že preventívne a nápravné opatrenia vykonáva príslušný orgán, náklady mu uhradí prevádzkovateľ, ktorý škodu spôsobil. Takéto vymáhateľné náklady zahŕňajú:

- náklady na environmentálne posudzovanie, ktoré sa vykonáva s cieľom určiť rozsah škody a opatrenia potrebné na jej odstránenie;
- náklady na akékoľvek nápravné opatrenia, ktoré realizoval priamo príslušný orgán;
- administratívne, právne náklady a náklady na presadzovanie a
- náklady na zber údajov, monitorovanie, dohľad, ostatné súvisiace náklady.

V smernici o environmentálnej zodpovednosti sa odporúča, aby náklady na zvolené nápravné opatrenia neboli neprimerané. Hoci neprimeranosť nie je v smernici definovaná, je to základná zásada práva EÚ a má precedens napríklad v rámcovej smernici o vode. Náklady na nápravu, inými slovami zodpovednosť prevádzkovateľa, je neprimeraná, ak presahuje hodnotu stratenú v dôsledku vzniku škody (alebo environmentálny prínos získaný nápravou).

V smernici o environmentálnej zodpovednosti sa na úrovni EÚ nepredpisuje prevádzkovateľom povinnosť prijať finančné záruky na pokrytie prípadnej zodpovednosti, ale od členských štátov sa požaduje, aby podporovali vypracovanie príslušných finančných nástrojov. V praxi sa pri vykonávaní smernice zatiaľ ukázalo, že:

- najpopulárnejším nástrojom na pokrytie environmentálnej zodpovednosti je poistenie. Trhy s poistením/zaistením (jednotlivé spoločnosti aj združenia) poskytujú pokrytie prevencie a nápravy environmentálnych škôd na základe:
  - rozšírenia platnosti smernice o environmentálnej zodpovednosti na politiku všeobecného/verejného poistenia zodpovednosti (napríklad Nemecko, Rakúsko),
  - politiky poistenia environmentálnej zodpovednosti (napríklad Spojené kráľovstvo) alebo
  - riešení poisťovacích združení (napríklad Španielsko, Francúzsko, Taliansko a Holandsko);
- druhým najpopulárnejším nástrojom sú podľa správy Komisie z októbra 2010 bankové záruky (Belgicko, Cyprus, Česká republika, Holandsko, Poľsko, Rakúsko, Spojené kráľovstvo a Španielsko) a
- o ďalších trhových nástrojoch, ako sú fondy, cenné papiere atď., sa podľa správy Komisie z októbra 2010 diskutuje v Belgicku, Bulharsku, na Cypre, v Poľsku, Rakúsku a Španielsku.

© iStockphoto

Príklad použitia analýzy ekvivalencie zdrojov: škoda na rybách

Táto prípadová štúdia predstavuje uplatnenie analýzy ekvivalencie zdrojov v prípade úniku znečisťujúcich látok do rieky, čo spôsobilo úhyn rýb.

V údolí K (hypotetická lokalita), kde sa nachádza úložisko banskej hlušiny na tvrdom skalnatom podloží, sa 22. februára 2011 strhla veľká zimná búrka. Dážď roztopil sneh v údolí, čo nakoniec viedlo k pretrhnutiu hrádze úložiska. V dôsledku toho voda odplavila banskú hlušinu do rieky K. Hoci v priebehu dňa prišli na miesto pretrhnutia hrádze záchranné jednotky, kým sa im podarilo opraviť poškodenú hrádzu, do rieky K sa dostali tisíce ton banskej hlušiny, ktorá tiekla po prúde najmenej 10 kilometrov.

V týždňoch nasledujúcich po pretrhnutí hrádze úložiska hlušiny sa vykonávalo predbežné hodnotenie nehody. V priebehu predbežného hodnotenia bolo získané množstvo rozličných druhov údajov. Príklady získaných údajov:

- časový priebeh a dĺžka trvania nehody;
- koncentrácie niektorých ťažkých kovov (napríklad medi, zinku a kadmia) a kyslosť uvoľnenej vody;
- opisy činnosti v rámci reakcie na núdzovú situáciu a
- údaje o kvalite vody pred nehodou.

Na vyčíslenie škôd, ktoré vznikli na vodnom zdroji, sa príslušný orgán v spolupráci s prevádzkovateľom rozhodol použiť ako kľúčový indikátor pre analýzu ekvivalencie zdrojov početnosť populácie pstruha obyčajného. Na základe zberu vzoriek v referenčných lokalitách a po prúde rieky K bola hustota populácie pstruha obyčajného stanovená na 10 pstruhov na 100 m². Na hornom toku rieky v dĺžke 10 kilometrov nehoda zlikvidovala populáciu pstruha obyčajného na obdobie jedného roka od nehody, s perspektívou obnovy základného stavu v priebehu desiatich rokov. Pomocou analýzy ekvivalencie zdrojov sa celková škoda (dlh) vypočítala na približne 33 000 kusov roky pstruha obyčajného. O toľko viac kusov pstruha obyčajného by bolo v rieke K žilo v danom časovom období, ak by nebolo došlo k nehode.

Na základe výsledkov predbežného hodnotenia dospel príslušný orgán k záveru, že bude potrebná kompenzačná náprava škody na rybách v rieke.

Zvažovali sa tri možnosti stanovenia kompenzačnej nápravy na riešenie dlhu v počte pstruhov obyčajných:

- žiadne opatrenie – prirodzená obnova (nebola zvolená, pretože dočasná strata 33 000 kusov roky pstruha obyčajného sa považuje za príliš veľkú);
- doplnenie násady (nebola zvolená z dôvodu obáv týkajúcich sa genetiky atď.) a
- obnovenie biotopu v prúde na iných prítokoch rieky K (bola zvolená).

Zvolená bola možnosť obnovenia biotopu v prúde, pretože zvýši kapacitu únosnosti ekosystému pre pstruha obyčajného. Po zohľadnení druhov potrebných nápravných opatrení, času potrebného na to, aby sa v plnej miere prejavil prínos nápravy, a času trvania prínosu týchto opatrení, sa dospelo k ohľadu, že obnovenie biotopu v prúde na dĺžke 1 km prinesie ako „príspevok“ približne 7 500 dodatočných kusov roky pstruha obyčajného. Pri použití 33 000 kusov ako dlh a 7 500 kusov ako príspevok na každý obnovený kilometer štvorcový, bolo stanovené, že ako kompenzačná náprava bude potrebné obnovenie biotopu v prúde na dĺžke 4,4 km (33 000/7 500).

Náklady na kompenzačnú nápravu boli vypočítané na základe nákladov na plánovanie lokality, technické návrhy, realizáciu nápravných opatrení v prúde, dohľad, monitorovanie a podávanie správ o projekte. Celkové náklady sa stanovili na približne 100 000 EUR na kilometer prúdu (hypotetické číslo) a celkové náklady na kompenzačnú nápravu na približne 440 000 EUR.

Príklad použitia analýzy ekvivalencie biotopov: škoda na mokradi

Táto prípadová štúdia využíva analýzu ekvivalencie biotopov na posúdenie škody a možností nápravy pre hypotetickú nehodu, pri ktorej bola poškodená hypotetická mokrad'.

Nehodou je únik vody s vysokou kyslosťou z priemyselného zariadenia. Mokrad' má rozlohu 10 ha. Voda s vysokou kyslosťou spôsobí veľkú počiatočnú škodu, keďže na základe množstva nadzemných rastlín, ktoré sa považuje za dobrý indikátor zdravia mokrade, vedci odhadujú, že pôvodná strata predstavuje 75 % rastlinného života. Očakáva sa, že mokrad' sa do základného stavu vráti v priebehu nasledujúcich 5 rokov. Vzhľadom na charakter mokrade a s vedomím, že sa napokon vráti do základného stavu, sa nerobila žiadna primárna náprava.

Na základe týchto informácií sa vykonala analýza ekvivalencie biotopu. Počiatočná strata 75 % sa nahradí v priebehu piatich rokov a vytvorila dlh 21,6 jednotiek. Podrobnosti o spôsobe, akým sa táto jednotka vypočíta pre danú prípadovú štúdiu, a o základných predpokladoch, sú uvedené v študijnej príručke k smernici o environmentálnej zodpovednosti.

Kompenzačné nápravné opatrenie sa pripravuje na základe preskúmania dostupných informácií a znalostí o neďalekých mokradiach. Je známe, že v blízkosti existujú ďalšie mokrade, ale ich celkové zdravie by sa mohlo zlepšiť realizáciou určitých nápravných opatrení. Určená bola jedna konkrétna mokrad', v prípade ktorej by odstránenie exotických rastlín zvýšilo jej celkové zdravie, merané plochou povrchu pokrytého nadzemnými rastlinnými druhmi prirodzenými pre mokrade. Odhaduje sa, že pokrytie nadzemným rastlinným porastom by sa mohlo zvýšiť z 50 % na 100 % v porovnaní s mokrad'ou pred nehodou. V rámci nápravných opatrení by plánovanie a realizácia trvali 2 roky a potom by ďalšie 3 roky trvalo, kým pokrytie rastlinami vzrastie z 50 % na 100 %. Prínos (alebo príspevok) zväčšenia rozlohy tejto mokrade sa vypočítal na 15,5 jednotiek príspevku počas očakávanej dĺžky života vylepšenej mokrade.

Na kompenzáciu 21,6 jednotiek poškodenej mokrade (dlh) prostredníctvom nápravy neďalekej mokrade (príspevok), bude potrebné vylepšiť $21,6/15,5 = 1,4$ hektára degradovanej mokrade odstránením exotických rastlín.

Náklady na nápravu 1,4 hektára mokradí zahŕňajú náklady na plánovanie a vypracovanie návrhov, povolenia, realizáciu, dohľad, prevádzku/údržbu, monitorovanie atď. Pri použití hypotetických nákladov približne 50 000 EUR na hektár by celkové náklady na nápravu prostredníctvom kompenzácie škôd boli $1,4 \times 50\,000 = 70\,000$ EUR.

LIFE99 NAT/A/006054 (pred)

Výstavba bočného kanálu na hrádzi Eibelsau a kanálu s tečúcou vodou a vegetáciou, ktorým sa rybám umožňuje migrovať proti prúdu.

LIFE99 NAT/A/006054 (po)

Príklad použitia ekvivalencie hodnoty: znečistenie rieky

Táto prípadová štúdia predstavuje použitie analýzy ekvivalencie hodnoty na určenie miery kompenzačnej nápravy na vyrovnanie škôd spôsobených hypotetickým znečistením rieky. Pri analýze ekvivalencie hodnoty sa hodnota strát (dlhu) a prínosu navrhovaných nápravných opatrení (príspevku) a porovnanie náhrady straty so stratou vyčísluje v peniazoch. Rovnako ako pri každej analýze ekvivalencie by sa mali vyberať nápravné opatrenia zabezpečujúce taký druh, kvalitu a množstvo zdrojov a služieb, ktoré sú dostatočne podobné poškodeným zdrojom a službám.

V tomto prípade uvoľnenie znečisťujúcich látok postihlo 15 km rieky s druhmi rýb a vtákov s lokálnym významom, ktoré prispievali k vysokej kvalite biodiverzity. Rieka mala okrem toho pre mnoho miestnych obyvateľov a turistov značný rekreačný význam.

Pred použitím analýzy ekvivalencie hodnoty sa vykonali dva prieskumy na stanovenie hodnoty stratenej v dôsledku znečistenia rieky a hodnoty získanej prostredníctvom nápravných opatrení. Prvý prieskum bol zameraný na určenie dlhu spojeného so stratou riečného biotopu a možnosti rekreácie. Na základe analýzy odpovedí v rámci prieskumu sa odhadlo, že ľudia oceňujú stratu hodnoty v dôsledku znečistenia rieky na 60 EUR. Celkový dlh voči postihnutému obyvateľstvu bol približne 15 000 000 EUR.

Druhý prieskum bol určený na stanovenie hodnoty príspevku, ktorý by priniesli rozličné kombinácie troch možných nápravných opatrení: (1) plán kompenzačnej nápravy mimo danej lokality pozostávajúci z nápravy dostupných oblastí v regióne a (2) zlepšenie rekreačného využitia rieky a úpravy na neďalekých neznečistených riekach. Analýzou údajov sa odhadla hodnota, ktorá sa verejnosti poskytne prostredníctvom jednotlivých projektov nápravy. Na základe analýzy boli určené štyri kombinácie nápravných opatrení, ktoré by priniesli príspevok v hodnote 60 EUR na osobu alebo 15 000 000 EUR.

Najefektívnejšou z týchto kombinácií bolo obnovenie biotopu rieky v dĺžke 10 km podobného tomu, ktorý bol postihnutý znečistením, a zlepšenie rekreačného využitia a úpravy 15 lokalít pozdĺž neďalekých neznečistených riek. Celkové náklady na realizáciu tohto programu kompenzačnej nápravy sa odhadujú na 6 000 000 EUR.

Dôležité dátumy do budúcnosti

Členské štáty majú podať správy o vykonávaní smernice o environmentálnej zodpovednosti do 30. apríla 2013 a reakcia Európskej komisie bude k dispozícii do 30. apríla 2014.

Na ďalšie čítanie

Smernica o environmentálnej zodpovednosti – oficiálny text:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:143:0056:0075:en:PDF>

Webová stránka Európskej komisie k smernici o environmentálnej zodpovednosti:

<http://ec.europa.eu/environment/legal/liability/index.htm>

Webová stránka Európskej komisie k smernici o biotopoch:

http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/index_en.htm

Webová stránka Európskej komisie k smernici o ochrane voľne žijúceho vtáctva:

http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/birdsdirective/index_en.htm

Webová stránka Európskej komisie k rámcovej smernici o vode:

http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/index_en.html

Správa Európskej komisie (2010) o účinnosti smernice o environmentálnej zodpovednosti, Brusel, 12.10.2010, KOM (2010) 581 v konečnom znení: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0581:FIN:SK:PDF>

Miléniové hodnotenie ekosystémov pre služby ekosystémov: <http://www.unep.org/maweb/en/index.aspx>

Ekonomika ekosystémov a biodiverzita: <http://www.teebweb.org/>

Insurance Europe

<http://www.insuranceeurope.eu/publications/639/72/Navigating-the-Environmental-Liability-Directive-A-practical-guide-for-insurance-underwriters-and-claims-handlers?cntnt01hideAllFilters=1>

Študijné príručky k smernici o environmentálnej zodpovednosti a sprievodné obrázky sú k dispozícii na stiahnutie na už uvedenej internetovej stránke Európskej komisie: <http://ec.europa.eu/environment/legal/liability/index.htm>

Úrad pre publikácie

doi:10.2779/32947
ISBN 978-92-79-31138-3

9 789279 311383

Vytlačené na recyklovanom papieri, ktorý získal environmentálnu značku pre grafický papier (<http://ec.europa.eu/ecolabel>)

KH-31-13-957-SK-C